

Szilágyi Andor

KOPONYA ALAKÚ HOMOKSZEMEK

Regény*

Aki valaha ismerte Elmer-Pal von Lindenströmöt, a Stockholmi Állami Egyetem filozófia fakultásának jóvágású, szikár professzorát, most aligha mert volna mérget venni rá, hogy az a ráncos arcú, hajlott hátú, rongyos vénember, akit a sors elé sodort, azonos azzal az Elmer-Pal von Lindenströmmel, a Stockholmi Állami Egyetem filozófia fakultásának jóvágású, szikár professzorával, boldog férjjel, elégedett családapával, két remekbe sikerült aranysoke fiúgyermek nemző atyjával, akit tizenöt évvel ezelőtt ismerhetett. Elmer-Pal von Lindenström alig volt negyvenhárom esztendő, de kilencvenkilencnek festett, és a kérdést, hogy belül, lelke legmélyén hány éves is valójában, már maga sem tudta volna megválaszolni, ha netalán felmerül is gondolataiban, valamelyik magányos, sivatagi éjszakáján. Tizenöt esztendeje, hogy Elmer-Pal von Lindenström hátat fordított a stockholmi katedrának. Tizenöt esztendeje, hogy hosszú, önmészto tépelődés után, egy komor novemberi éjszakán felesége tudomására hozta megmásíthatatlan elhatározását. Elvira-Pal von Lindenströmnek nem volt ellenvetése. Fegyelmezetten tudomásul vette férje döntését. Tudta, hogy kettejükét akkor is egymásnak teremtették az égiek, ha most, kifürkészhetetlen szeszélyüknek engedelmeskedve, esetleg örökre elszakítanák is őket egymástól. Némán hallgatta férje szavait, és arra gondolt, hogy keresztneveik akkor is azonos két betűvel kezdődnek majd, ha közöttük több ezer kilométernyi lesz a fizikai távolság. Vakon megbízott férje hűségében. Elmer-Pal von Lindenström pedig tudományos publikációi, valamint a milánói, az ottawai és a bogotai egyetemen betöltött vendégprofesszori státusai tiszteletdíjaiból megalapozott szerény magánvagyonának nagyobb hányadát, amely számításai szerint polgári szinten fedezte a két fiú nyugodt neveltetését, tisztességes iskoláztatását, felesége gondjaira bízta. A kisebb részt műszerek vásárlására fordította, és alig egy hónap múlva, a karácsonyt követő első napon vonatra szállt a Stockholmi Főpályaudvaron. Elmer-Pal von Lindenström a leghatározottabban megtiltotta övéinek, hogy kikísérjék és könnyek között búcsúztassák a hosszú út előtt. Hogy biztos lehessen a dolgában, egy hajnalban induló vonatot választott. Csendesen kikelt a hitvesi ágyból, nesztelenül felöltözött, ajkával gyengéden sorra megérintette szerettei homlokát, majd kilépett a hófergeteges éjszakába, és a Stockholmi Állami Egyetem hölgy hallgatói által oly sokszor megcsodált könnyed, mégis elegáns járásával a pályaudvar felé igazította lépteit. No, nem mintha Elmer-Pal von Lindenström szívét kőből faragták volna. És nem mintha Elmer-Pal von Lindenström kevésbé szerette volna hitvesét és két fiát más emberi halandónál. A világért sem erről volt szó. Csakhogy annak idején nagyon eszébe véste apja, néhai Gustav-Pal von Lindenström utolsó szavait. Aranya mindenkinek lehet, fiam, jól vésd eszedbe, amit mondok, hallotta Elmer-Pal von Lindenström apja szavait a halottas ágy párnái közül: aranya mindenkinek lehet, de ízlése csak keveseknek. És a Pal von Lindenströmök, emelkedett fel a csontos atyai mutatouji

* I. m. R. W. und MittelEuropa.

a fehér vásznakról, a Pal von Lindenströmök, ezt jól jegyezd meg, a Pal von Lindenströmök minden körülmények között a kevesek közé kell hogy tartozzanak, fiam. Ezek voltak apja hozzá intézett utolsó szavai, és ezek a szavak voltak, amelyek örök időkre, kitörölhetetlenül beleivódtak elméjébe. Míg annyi más mondatot, jobb sorsra érdemes gondolatot, felemelő pillanatot elfeledett akarva-akaratlan, e szavak meg a magasba emelt göcsörtös atyai mutatóujj mindig ott lebegtek előtte, ha élete folyamán döntő elhatározásra jutott. Elmer-Pal von Lindenström erősnek és megingathatatlanak akarta érezni magát, amikor majd a Stockholmi Főpályaudvaron begördül elé a vonat, és most, amikor valóban begördült elé a vonat, Elmer-Pal von Lindenström valóban erősnek és megingathatatlanak érezte magát. Az övéire gondolt és arra, milyen büszkék lehetnek majd a fiúk életük folyamán a nevükre, amely évszázadok hosszú során át egybeforr az ízléssel. Fiúgyermek apjától aligha várhat többet, mint hogy az olyan nevet hagyományozzon rá, amely kiállta a történelem viharait. És a Pal von Lindenströmök soha, egy pillanatra sem tértek el jelmondatuktól: Az ízlés mindenkifelett! A zord hidegből elé gördülő vonat szikrázó acélkerekeit figyelte, és jóleső, meleg érzéssel gondolt arra, hogy úgy nyújthatja át fiainak, Karlnak és Lotharnak a Von Lindenström nevet, ahogy azt nagyapjuktól, az apjától, néhai Gustav-Pal von Lindenströmtől, a Svéd Királyi Lövészgárda obsitos törzstisztjétől ő is átvette. Makulátlan tisztán és fényesen. Amilyenként azt Gustav-Pal von Lindenström is kapta valaha megőrzésre egy erősen ködbe vesző férfitűl, a szigorú tekintetű Erik-Pal von Lindenström lovagtól, akit már a kis Elmer-Pal von Lindenström is csak a kandalló feletti, golyólyuggatta képről ismert, és akit mindig csak úgy hallott emlegetni az ebédői nagyasztalnál, kellő tisztelettől és áhítattól átütött hangon: Erik-Pal von Lindenström lovag, a nagyatyád.

Elmer-Pal von Lindenström a huzatos Stockholmi Főpályaudvaron tizenöt esztendővel ezelőtt vonatra szállt, és ettől a pillanattól kezdve nem gondolt többé a Stockholmi Állami Egyetem katedrájára, a családjára, az őseire, az ízlésre, nem gondolt többé Elvira-Pal von Lindenströmre, a fiúkra, Karlra és Lotharra – nem írt levelet, és nem is jutott eszébe, hogy írnia kellene. Nem jelent meg többé előtte az intő atyai mutatóujj, füle nem hallotta többé az intést – az ajtó kallantóját megragadó és a vonat lépcsőjére energikusan fellépő Elmer-Pal von Lindenströmtől csupán egyvalaki búcsúzott el ekkor hajnalban a Stockholmi Főpályaudvaron: Elmer-Pal von Lindenström személyesen.

A férfi, akit azonosíthatunk a tizenöt évvel ezelőtti másik férfival, Elmer-Pal von Lindenströmmel, a fogatlan aggastyán, akit valaha városszerte a Stockholmi Állami Egyetem legfőbb tudományos és közéleti címének várományosaként emlegettek, most a következő ákombákompok sorokat rója a megsárgult lapokra. „Tehát munkásságom által bebizonyosodott teóriám helyállósága. A minta, a harminckétfélmillió-egyszáznegyvenkilencezer meg egy homokszem mikroszkopikus vizsgálati eredménye maradéktalanul igazolta kiindulási hipotézisemet, valamint a krasznodari kolostor könyvtárában fellelt, Sir Stanley-féle úti leírásokban olvasottakat. A Mltaáj-sivatag koponya alakú homokszemei hajdan letűnt kultúrák elhalt egyedeinek összezsugorodott, elkvarcosodott koponyamaradványai.”

Elmer-Pal von Lindenströmmel a kontinensen át, hegyeken, síkságokon, folyókon, államhatárokon keresztül robogott a vonat, de ő mit sem észlelt az ablak előtt elfutó tájból, az iratait át- meg átböngésző, homlokráncos-egyenruhás férfiak különféle alakzatú meg színű parolijaiból, sapkarózsáiból, az üléseken cserélődő útitársak arcvonásaiból – semmit. Amikor Marseille-ben sós levegőjű hajókabinra cserélte fel a dohány meg női illatosítók szagával telítődött vasúti fülkét, ugyanúgy nem vett észre semmit a körülötte zajló társasági eseményekből, mint magából a változásból, hogy tudniillik már nem a szárazföldön, hanem a Földközi-tenger hajjain haladnak tovább. Később mit sem látott Konstantinápoly kikötőjének tarka, vásári forgatagából sem, amíg a zajos hordárok és a kerítők között újfent egy vasútállomás felé vitte a lába, át az ismeretlen város bábéli forgatagán, át a színes embertömegben, hogy aztán valami kopott vicinálissal folytathassa útját a távoli sivatag belseje felé, immáron felmálházva, megpakolva a technika legmodernebb rekvizitumaival, nagytűkkel, különféle lencsékkel, szuperpontosságú mérőműszerekkel, optikákkal, élelmiszerekkel, dupla fedelű, moszkítóhálós sátorral, amely majd éppúgy védi a nappali hőségtől, ahogy megóvja majd az éjszakai fagyoktól. Elmer-Pal von Lindenström „semmitől semmit” nem vett észre. Mintha nem is látta volna, úgy lépdelt el a lány mellett is, aki kihívó keblével majd átdöfte az egyik szaténból összetákoltt piaci sátor árnyékában; a lány Elmer-Pal von Lindenströmrre villantotta apró, hófehér ragadozófogait, de a férfi úgy átnézett rajta, akárha egy üvegsíkon nézne át ez a százkilencven centiméter magas, vékony arcú, kese hajú, elegáns svéd. Nem mintha Elmer-Pal von Lindenström nem lett volna ereje teljében, és nem mintha egy darab fából faragták volna, nem. Látta a lányt, csak épp nem érzékelte. Szeme előtt mindig azokat a furcsa, megmagyarázhatatlan koponya alakú homokszemeket látta, amelyekért útnak indult, ide, az isten háta mögé, ide, ahol a maláriával a kolera meg a pesus fut versenyt újabb és újabb áldozatokért, ide, Asia legeldugottabb vidékére, ahonnan alig van visszatérés, mert akivel nem bír el a ragály, és akit a vadak sem tépnek szét – valami oktanon véletlen folytán –, azzal végeznek a gyémántcsempészek meg a lótolvajok vérszomjas bandái.

*

Elmer-Pal von Lindenström akkor sem kereste elő a tájolóit, amikor már tizenkilencedik napja haladt előre a sivatagban, és már azt is hihette volna, hogy eltévedt, és már sosem fogja megtalálni azt a pontot, amelyet még Stockholmban kijelölt magának egy régi térképen, és ahová nagyobb eszközeit előreküldte egy dupla fedelű postagéppel. Tizenkilenc napja haladt a tűző napon, feje fölött az egyre alacsonyabban köröző keselyűmadarakkal és háta mögött az egyre idegesebben kacagó hiénákkal. És Elmer-Pal von Lindenström tizenkilenc napi szüntelen menetelés után, elcsigázva, a testi-lelki kimerültség határán egyensúlyozva – a huszadik napon megérkezett.

*

Tizenöt esztendeje már annak, hogy elgyötörve a hosszú utazástól lerogyott a fémkonténerek árnyékába, és mély álomba zuhant. Amikor másod- vagy harmadnap magához tért és körülnézett, nem látott mást, mint feje fölött irdatlan magasságban a csillagos eget és körülötte az őt is magába ágyazó fekete űrt. Éjszaka volt. Testét majd megvette az isten hidege. Vacogott. Nyelvére homok rakódott, minden nyelés mintha késpengét rejtett volna magában. Szeme begyulladt; keze-lába erőtlen volt. Egy merő sajtág volt minden íze. Elájult. Ki tudja, mennyi idő telt el, amíg újra magához tért,

és valami állat forró, bűzös leheletét érezte arcában. Elmer-Pal von Lindenstrom rémülten felüvöltött, és karjával hadonászva felült. Gyötrő szomjúságot érzett, vakon kutatott kulacsai után, ivott, majd kisebesedett ujjaival levakargatta szeméről a vastag váladékot. A nap legmagasabb pontjára hágott. Elmer-Pal von Lindenstrom tenyerébe hajtott fejjel várta, hogy szeme megszokja az ujjai között beszűrődő fényt. Arcát vastag szőr borította. Ez az ember már inkább hasonlított a tizenöt évvel későbbi, azaz a mostani Elmer-Pal von Lindenströmhöz, mint ahhoz a svéd állampolgárhoz, aki hónapokkal előbb még a Svéd Királyi Akadémia székében foglalt helyet, köztiszteletnek örvendett, hallgatói a Stockholmi Állami Egyetem termeiben lélegzet-visszafojtva figyeltek, ha megszólalt és hosszú fejtegetésbe kezdett az egzisztencializmus tárgyköréből, a posztmodernizmus kérdéseiről, vagy a görög kultúra virágzásáról beszélt, vagy az oroszországi változások filozófiai problematikájáról tette közzé eredeti gondolatait. Ez az Elmer-Pal von Lindenström már rég nem az az Elmer-Pal von Lindenström volt, akit huszonnyolc évesen közfelkiáltással választott díszpolgárává Stockholm városának adófizető polgársága. Ez az Elmer-Pal von Lindenström már egy másik Elmer-Pal von Lindenström volt, aki most szórakozottan kutatott a konténer kulcsai után, feltúrva poggyásának minden zugát, végül lemondóan legyintve a fémfalak mögé zárt tárgyakra, hozzálátott a legszükségesebb feltételek megteremtéséhez, ami óhatatlanul kell ahhoz, hogy valaki életben maradhasson a kegyeden asiai sivatag közepén, több ezer kilométerre a legközelebbi, emberek lakta településtől, örökre elvágyva magától a civilizáció minden, biztonságot nyújtó köldökzsinórját.

*

Elmer-Pal von Lindenström először az égre, majd a csuklójára nézett. Kicserepesedett ajkán felserkedt a vér, amikor mosolyra húzódott a mozdulat automatizmusán. Hány óra? Mintha volna valami minimális jelentősége is az órának itt, ahol az időtlenség, az örök állandóság az úr. Kibontotta hevederes hátizsákját, hosszú acéltüskéket húzott elő, meg gumifejű kalapácsot, és hozzálátott, hogy felferje a sátrat, amelynek majd évekig kell fedelet nyújtania Elmer-Pal von Lindenström feje fölé.

*

Annyi élelme és vize volt, hogy, ha szűkösen is, de a következő postarepülőig kihúzza, a többivel meg nem törődött. Három óra elteltével már az első koponya alakú homokszem fölé görnyedve találja a nem létező megfigyelő. Egyik keze a mikroszkóp fényes gombján, a másikban toll, ahogy ettől a pillanattól kezdve tizenöt esztendőn át megállás nélkül mindig így láthatta volna, kora napkeltétől késő napnyugtáig a tábori íróasztal mellett, a feje fölött az egyre koszlotabb, széltépettebb ernyővel, az arcát egyre jobban elfedő szakállal és egyre hosszuló hajjal.

*

Az elmúlt tizenöt év alatt Elmer-Pal von Lindenström napi elfoglaltsága egyetlenegyszer sem ért véget azzal, hogy meglátta volna lassan lebukni a napot a sivatagi horizonton. Ekkor ugyan néha felállt a székéből, megropogtatta csontjait, és kétszersült után nézett, de néhány perc múlva megint ott találhatjuk asztalánál, amint szorgalmasan jegyzetel, kidolgozandó a koponya alakú homokszemek filozófiai történetét, és lejegyzendő azon metafizikus gondolatok sorát, amelyek a nap folyamán jutottak eszébe, de mert Elmer-Pal von Lindenström az analízis rendjét napközben a világeért

sem borította volna fel soha, csak az este és az éjszaka nyitott számára időt, hogy feljegyezze azokat. A munka általában akkor ért véget számára, amikor már a hold is rég eltűnt a hajnali égről, és akkor is csak abban az esetben, ha az előző napi gondolatok mindegyike papírra került már a hozzáfűzendő jegyzetekkel meg a jegyzetekhez fűződő magyarázatokkal és a magyarázatok további jegyzeteivel együtt. Elmer-Pal von Lindenströmöt nemegyszer találta a kelő nap úgy, ahogy előző alkonyatkor elbúcsúzott tőle; ilyenkor Elmer-Pal von Lindenström hunyorogva állhatatos társára nézett, kényelmesen hátradólt székében, és csöndesen cigarettázva végignézte a napfelkeltét. Ezek voltak azok a ritka percek, amelyek anélkül teltek el, hogy Elmer-Pal von Lindenström ne a krasznodari koponya alakú homokszemek valamelyikével bíbelődött volna, lerajzolva alakját, pontos méreteit, mélyedései számát, irányát, kiterjedését, színét, felületének rajzolatait. Elmer-Pal von Lindenström minden ilyen alkalomkor egyetlen cigarettá elszívására adott magának engedélyt, soha nem többre, legföljebb még üldögélt kicsit, majd hirtelen két ujjával megcsíppentette az orrnyergét, és rövid masszírozás után újfent dolgozni kezdett. Dátumot írt a papírra, saját használatára mindenféle érthetetlen ákombákomot meg számokat, majd oldalt hajolt, és markát mélyen belemerítette a sivatag homokjába, a koponya alakú homokszemek végtelen tömegébe.

*

A szeme másfél év múltán kezdett el romlani. Elmer-Pal von Lindenström már nem látta olyan élesen a koponya alakú homokszemek vonalait. Azokat a sejtelmes vonalakat, amelyeket rég élt szerzetesek keze másolt a megsárgult tizennegyedik századi jerkebőrre, és amelyek úgy beleivódtak Elmer-Pal von Lindenström emlékezetébe, hogy soha többé nem szabadulhatott tőlük, amióta először megpillantotta őket, ösztöndíjas egyetemista korában, a krasznodari kolostor hűvös irattárában az olajmécsek imbolygó, füstös fényénél. A hosszú szakállú krasznodari szerzetesek csöndesen bólogtattak, da, da, motyogták, midőn Elmer-Pal von Lindenström borzongva adott elképedésének kifejezést, és arról faggatta őket, mit tudnak a homokszemek titkáról. Legföljebb egy-egy titokzatos mosolyt engedtek meg maguknak, amit a dús fekete szőrzet amúgy is elleplezett, de szemük rémült és sunyi villanása mégis elárulta őket; valamiről nem akarnak beszélni a svéd fiatalembernek, valamit elhallgatnak előle, mert félnek. De hogy rejtélyes viselkedésük kulcsa mi is valójában, Elmer-Pal von Lindenström sohasem tudhatta meg, ami felől megbizonyosodhatott, annyi volt csupán, hogy hiába is faggatná tovább a krasznodari kolostor lakóit. A titoknak neki egyedül kell végére járnia, a kérdés már csak az volt, hogy mikor.

*

A homokszemek rajzolatai másfél év múltán olvadtak össze először a szeme előtt. Ekkorra Elmer-Pal von Lindenström egy hatalmas homokbucka árnyékában dolgozhatott viszonylagos védettségben a szilajon nyargalászó sivatagi széltől, egy hatalmas homokbucka tövében, amely az eltelt idők során lassan maga alá temette a konténert. A homokbuckát nagyjából a szélnek, kisebbrészt pedig saját kitartó és elkötelezett munkájának köszönhette Elmer-Pal von Lindenström. Amikor megbizonyosodott látásának romlásáról, hogy a továbbiakban kímélje a szemét, lemondott a dupla fedelű postagép szállította Elvira-szöveg olvasásáról, amelyek sűrű sorokban rótt szabályos meg szépséges női betűkkel, pontosan és hűségesen beszámoltak a Stockholmban történetekről, a fiúk meg az asszony sorsáról, a család meg a baráti kör eseményeiről meg

egyéb haszontalan információkról, amelyek ismeretére egyébként Elmer-Pal von Lindenström már rég nem is tartott igényt. Egyetlen levélre sem válaszolt. Elvira asszony gyönyörű leveleit a sivatag emésztette el, ahogyan azokat az élelmiszereket és ruhá-nemüket tartalmazó batyukat is, amelyeket félévente dobáltak le a repülőgépről a férfi számára, nem tudván, hogy Elmer-Pal von Lindenström már rég nem vesz magához egyebet, mint napjában harminchárom korty vizet, minthogy tapasztalatai arra a megfontolásra vezették, hogy szervezetét ne terhelje tovább az emésztés bonyolult és felettébb energiaigényes folyamatával. Eddigre aztán már az öltözködés és a úszálkodás meghitt aktusai is időrabló és felettébb felesleges fényűzésnek tetszettek az áldatlan sivatagi körülmények között.

A szomorú felismerés, hogy tudniillik látása rohamosan, sőt katasztrófális tempóban gyengül, arra vezette Elmer-Pal von Lindenströmet, hogy tovább növelje amúgy is feszített munkatempóját. A kirótt napi penzum emelésével ellensúlyozni remélte veszteségét, és félig vakon még nagyobb ütemben dolgozott tovább. Különös képességére, hogy nincsen is szüksége a szemére, csak jóval később, úgy a hetedik esztendő tájékán döbrent rá. Ekkorra azonban Elmer-Pal von Lindenström olyan nagymérvű átalakuláson ment át, amelyre aligha gondolt volna, midőn megérett benne a végső, döntő és megmásíthatatlan elhatározás a koponya alakú homokszemek ügyében. Fogai a második év végére kihullottak. Volt olyan nap, hogy Elmer-Pal von Lindenström három fogától is megszabadult, ám mert vízen kívül egyéb táplálékot nem fogadott be, ez a tény nem különösebben zavarta tevékenységében, ahogy aztán hallásának elvesztése sem. Egy idő elteltével Elmer-Pal von Lindenström füle ugyanis fokozatosan elzáródott, hallójáratái néhány év alatt teljességgel benőttek, így védekezve az apró homokszemek okozta akut gyulladások és a sivatagban uralkodó süket csönd lélekölő hatásai ellen. De mert Elmer-Pal von Lindenströmet az, hogy nem hall, nem befolyásolta a koponya alakú homokszemek vizsgálatában, talán észre sem vette a változást, ahogy nem érzékelte szájnyílásának lassú hegesedését sem, amely akkor vette kezdetét, amikor az utolsó foga is kihullott. Szája helyén az évek során egy szűk lukacska rajzolódott ki, egy alig látható nyílás, amelyen át minden áldott nap felszippanthatta azt a bizonyos harminchárom csepp vizet, amelyre szervezetének feltétlenül szüksége volt.

Ha valaki is elborzadna most, merthogy megjelenék előtte Elmer-Pal von Lindenström új arca, meg kell nyugtatnunk: a természet *aestheticája* még a csúfban is törekszik a harmóniára, ami pedig nem más, mint a szépség magva, lényege. Elmer-Pal von Lindenström száj és fül nélküli vak arca akkor taszíthatná szemlélőjét, ha ebben az arcban helyén lenne, és változatlanul lenne helyén az orr. Ám Elmer-Pal von Lindenström orra, amely valaha, túlzás nélkül mondhatjuk: fénykorában Stockholm egyik buszkesége volt, szóval Elmer-Pal von Lindenström finom metszésű orra, amely tulajdonosának nemes jellemét hirdette, egyszóval ez az orr, mint ahogy Elmer-Pal von Lindenström sem az az Elmer-Pal von Lindenström volt, az orr sem az az orr volt, amely volt valaha. Ez az új orr tökéletesen illeszkedett ebbe az új arcba, amely immáron az új Elmer-Pal von Lindenström arca volt. Harmonizált vele. Két, egymáshoz közeli redővel zárható apró bejárat az arc közepén, egy enyhe domborulat tetején. Ennyi volt Elmer-Pal von Lindenström új orra. A két redő sivatagi viharok alkalmával automatikusan nyílt és zárult, elrekesztve az apró homokszemek útját a légutaktól és a tüdőtől, megkímélve a sivatagban élő embert a szabad szemmel alig látható kvarc-

szemcsék okozta végzetes kellemetlenségektől. Működésük oly tökéletes volt, hogy Elmer-Pal von Lindenström mit sem vett belőlük észre, mint ahogy arcának egyéb változásairól sem tudott. Az egyik koponya alakú homokszem után a másik került az asztalára, és Elmer-Pal von Lindenström aprólékos gondnal, véget nem érő türelemmel rajzolta, jegyzetelte az újabb és újabb adatokat. Már rég nem aludt éjszakánként. Nem volt szüksége alvásra. Látó ujjbegyei akkor is tovább morzsolgatták a koponya alakú homokszemeket, amikor a vöröslő alkony után ráköszöntött a kékesfekete sivatagi éjszaka. Elmer-Pal von Lindenström a gyér holdfénynél tovább dolgozott, kívül rekesztve magát az időn, a napok és napszakok váltakozásán. Az IDŐN, amely oly könnyörtelen múlásával, ha egyszer-egyszer rajtakapjuk sebes átalsuhantában fejünk fölött, valamennyiönk szívét marokra szorítja és megremegteti.

*

„Tehát bebizonyosodott. Nem tévedtem, hipotézisem a valóság talaján fogant. Harminckétmillió-egyszáznegyvenkilencezer meg egy homokszem tüzetes és állhatatos átvizsgálása után sem maradt más, mint a kiindulási pont igazsága, éspediglen: a koponya alakú homokszemek nem egyebek, mint amik: régmúlt, letűnt kultúrák egyedeinek összezsugorodott, elkvarcosodott koponyamaradványai.” Elmer-Pal von Lindenström pontot tett a mondat végére. Hátradólt ponyvás támlájú tábori székében, és tizenöt esztendő elmúltával először, hogy megérezte, milyen is az, ha bordái közé nyilaz a kétség és a kudarctól való félelem.

*

Harminckétmillió-egyszáznegyvenkilencezer meg egy homokszem. Harminckétmillió-egyszáznegyvenkilencezer meg egy, parányivá aszalódott emberi koponya. És ki tudja, még mennyi, gondolta Elmer-Pal von Lindenström, hisz az egészhez képest csak egy csekélyke töredék az, amivel dolgozott: harminckétmillió-egyszáznegyvenkilencezer meg egy koponya alakú homokszem. Harminckétmillió-egyszáznegyvenkilencezer meg egy élet. Sok és mégis semmi az egészhez képest. Elmer-Pal von Lindenström, hogy borzongását enyhítse, a tűző nap felé fordította arcát. Átvizsgáltam harminckétmillió-egyszáznegyvenkilencezer meg egy homokszemet, gondolta. Jegyzeteltem és rajzoltam. Könyvtárakra való anyagomat őrsi hűvös mélyében a homok, és semmi. Semmi. Semmire sem jutottam. Ugyanolyan tanácstalanul állok a rejtély előtt, mint annak előtte álltam. Hogyan és miért zsugorodtak össze ezek a koponyák? Milyen folyamatok vezethettek idáig? Isteni akarat? Miért nem védekeztek az itt élők a nap gyilkos sugarai ellen, ahogy tették azt más kultúrák egyedei? És ha megpróbálták, miért e végzetes kudarc? Miért nem menekültek? Talán tömeges öngyilkosság örült rohama pusztított e tájon? Vagy valamely háborodott elme parancsának eredménye ez itt? De akkor hol az az egyetlen, akinek tébolya a többit e kozmikus mészárszékre hajtotta? És mennyi időnek kellett eltelnie, hogy e végeláthatatlan sivatag mások halála által megszülessék? Hány meg hány kultúrának kellett elpusztulnia az idők során? Hiszen a sivatag koponya alakú homokszemeinek száma végtelen. Végtelen számú koponya alakú homokszem, végtelen számú torzult emberi arc, gondolta Elmer-Pal von Lindenström.

*

S arra hol a magyarázat, kérdezte immár ezredik alkalommal önmagától Elmer-Pal von Lindenström, hogy a koponyák mindegyike illetően eltorzult? Hogy eltűntek rólu-
luk a nyílások? Hogy az emberi koponyáktól eltérően a krasznodari koponya alakú

homokszemek arcrészén csak nyomaiban található meg a „halál háromszöge”? Hová tűnt a két szem és az ajak meghatározta hegyére állított háromszög, amely oly jellemzője az emberi arcnak. Csak két kicsinyke homorulat az orr helyén, egy domborulat a tetején, nem messze egy harmadiktól, közvetlenül afölött. És hová lett a fül bejárata? Nyoma sincs, vakarta meg rég elveszített fülkagylója mögött tar, pikkelyesedő koponyáját Elmer-Pal von Lindenström. Harminckétmillió-egyszáznegyvenkilencezer meg egy homokszem, megannyi összeszugerodott és megkvarcosodott emberi koponya. Elmer-Pal von Lindenström arcbőre égetően viszketett. Kereken tizenöt év telt el, hogy testének valamilyen jelzésére reagált volna, tizenöt év, számtalan nappal és számtalan éjszaka múlt el anélkül, hogy Elmer-Pal von Lindenström érzékszervei bármiről is tudomást vettek volna. És most egyszeriben megérezte, hogy arcán a bőr, arcának bőre, égetően viszketni kezd. Olyan érzés, mintha zsugorodna, gondolta Elmer-Pal von Lindenström, és az arcához emelte a kezét. My God, hasított Elmer-Pal von Lindenström agyába a felismerés. Szíve vadul dobogott. Reszkető ujjbegyei megkvarcosodott, összeszugerodott koponyájához értek: OH, MY GOD!

Egyszeriben mindent, Elmer-Pal von Lindenström egyszeriben mindent megértett.

(Részlet a szerző megjelenés előtt álló EZOTERÉMA című prózakötetéből.)

NOVELLAPÁLYÁZAT

Deák Márta

FIASKÓ

– Két kávét kérünk – mondja Mária, és egy pillanatra megrémül. Tegnap vette meg az orvosnak, az ápolónőknek a kávét, a két félkilós, fehér selyempapírba csomagolt Omniát, és azóta elő sem vette a pénztárcáját. Most lopva kinyitja, belekémlel. Megnyugszik. Szűken ugyan, de erre még futja. Körülnéz. A lepusztult presszó majdnem üres, két bördzsekis, fiatal férfi áll a pultnál, az egyik háttal neki, a másik szemben vele. Nem néznek rájuk. Mária megkönnyebbül. Nem szeretné, ha sokan látnák rangon aluli kalandját ezen a kétes tisztaságú, harmadosztályú helyen, egy asztalnál Mariskával, aki bizalmatlanul ül vele szemben, és akivel legszívesebben magázódna, de hát nem teheti. „Amíg nem konformis, úgysem engedjük haza”, mondta határozottan a fiatal, de nyúzott orvosnő, és ő most nagyon is konformisnak érzi magát, arcán a szívélyesnek szánt, bár csikorgó mosollyal. Érzi, hogy ez a séta, ez a kávézás büntetőfeladat, penitencia, amely nélkül nem nyerheti el a feloldozást. Egy hónapja van az osztályon, egy hónapja előkelő idegenként vendégeskedik ebben a kedélyesen slam-